

INNER SANCTUARY

Sponsorship of Shiur dedicated in loving Memory of (L'ilu Nishmas)

M' Mala Bas R' Yehuda Leib z"llhh and M' Malka Machla Bas R' Mordechai Zyskind z"llhh

¹ HASHEM spoke to Moses, saying: ² Speak to the Children of Israel and let them take for Me a portion, from every man whose heart motivates him you shall take My portion.
³ This is the portion that you shall take from them: gold, silver, and copper; ⁴ and turquoise, purple, and scarlet wool; linen and goat hair; ⁵ red-dyed ram skins, tachash skins, acacia wood; ⁶ oil for illumination, spices for the anointment oil and the aromatic incense; ⁷ shoham stones and stones for the settings, for the Ephod and the Breastplate.
⁸ They shall make a Sanctuary for Me — so that I may dwell among them — ⁹ like everything

5 וי"ל דמרומו בזה במיוחד על בנין בית יהודי, שהתורה הק' מלמדת איך לבנות בית יהודי, שיהיה בבחי' משכן להשראת השכינה, כמאחז"ל (סוטה יז.) איש ואשה זכו שכינה שרויה ביניהם. וכמו שפירשנו בבקשת דוד המלך ע"ה (תהלים כז), אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה', שלכאור' צ"ב מה שייך שבתי בבית ה' כל ימי חיי, שמשמעו כדרשת חז"ל (ברכות יב:) עה"פ למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך, ימי חייך הימים, כל ימי חייך הלילות, ואיך אפשר כל ימי חיי אפילו בלילות לישוב וללמוד בבית המדרש, הרי יהודי מחוייב להקים בית בישראל ולגדל ילדים ולפרנס, ואיך יכול לשבת בבית ה' כל ימי חייו. וביארנו שעיקר התפלה והבקשה היא על הבית הפרטי שיוזכה לטהר את ביתו עד שיהיה בית ה', בית ששכינה שרויה ביניהם, כמו בית המקדש, ואז יהיה שבתי בבית ה' כל ימי חיי, כאשר הבית בית ה', מקום של עבודת ה', מקום שמקריבים בו קרבנות להשי"ת, כל ימי חיי בלילות כבימים. וזה באה התורה"ק ללמד בפרשיות אלו שכולן רמזים

4 וזה תכלית הבריאה שכל יהודי יהיה בעצמו בית מקדש, ועל זה נאמר וכן תעשו לדורות, שתהיה השבאת השכינה בתוך כל אחד ואחד. וכמ"ד בספה"ק עה"פ זה אלי ואנוהו, שתרגם אונקלוס ואנוהו מל' נוה, ואבני ליה מקדשא, שזה יעדו של יהודי לעשות עצמו מקדש ומשכן לה' שיהיה קדוש שוכן בתוכו. וכתב הראשית חכמה (שער האהבה פ"ו): וכאשר יסתכל האדם בענין זה, יתלהב נפשו באהבה ויאמר בלבו הראוי אני בן אדם קרוץ מחומר עפר ואפר, שהקב"ה ששמי השמים לא יכלכלוהו והוא רוצה לדור עמי, ומה אני שיבא המלך העליון לדור בביתי, ראוי הוא שאעשה לו דירה נאה שיבא לבדור עמי וכו'.

2 נתיבות עיון
פרשיות המשכן ומצות ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם תופסים מקום מיוחד וחלק גדול בתורה"ק יותר מכל שאר מצוות התורה, וחמש פרשיות נתייחדו בתורה לענין המשכן, שברובן עוסקות בענין זה, בכל פרטי מצות ועשו לי מקדש. ואף שהרבה גופי תורה ועיקרים גדולים שהם כהררים התלויים בשערה נדרשים מיתור של אות, ומדוע ענין מצות ועשו לי מקדש נאמרה באריכות על כל פרטיה ופרטי פרטיה, איך עשו כל חלק וכל כלי ואיך הקימו את המשכן. ועוד יותר שהדברים חזרו ונשנו כמ"פ בפרשיות אלו, שלכאורה הר"ז נראה כיתור. ויש מקשים יותר לשם מה נכתבה כלל כל הפרשה, הרי מצוה זו נהגה לאותו דור ומאי דהוה הוה, והלוא

איך לבנות בית יהודי בקדושה ובטהרה שתהיה שכינה שרויה ביניהם.

6 ישנה נקודה יסודית שאנו - ציבור ההורים והמחנכים - צריכים לתת עליה את הדעת. כמדומני שהבעיה המרכזית של דורנו היא שעל אף שאנו מקיימים את כל מצוות התורה, איננו חושבים די על הקב"ה. כביכול הקב"ה נשכח מאתנו. לא אני המצאתי את הדבר הזה, ירמיה הנביא כבר זעק "תופסי התורה לא ידעוני" (ירמיה ב, ח).

אינני מתכוון לומר שח"ו איננו יודעים שיש אלקים בעולם. אנו מודעים היטב למציאותו יתברך, ומתוך כך אני גם משתדלים לקיים את מצוותיו. כוונתי רק לומר שאיננו מתייחסים לקב"ה כביכול בתור אישיות ממשית, כפשוטו.

7 כמדומני שזהו ההבדל בין הדור שלנו לדורות הקודמים. פעם יהודי היה חי עם השי"ת. היה מושג של יר"ש כפשוטו - השי"ת נמצא כאן לידו, הוא רואה אותי, אוהב אותי, חושב עלי, שומע אותי כביכול, ומשגיח על כל מעשה שלי. התשובה על השאלה מיהו השי"ת, מה טיבו ומהו גדלותו? היא נושא בפני עצמו - גדול, גיבור ונורא, לית מחשבא תפיסא ביה כלל וכו' וכו'. אבל החסרון בידעת עומק נוראות גדלותו יתברך לא משנה את העובדה שהשי"ת חי וקיים ואני נמצא במחיצתו.

אנחנו חיים כיום בדור מודרני, דור המכונות. מגיע זמן תפילת שחרית - מתפללים שחרית, מנחה - מנחה. אבל התחושה שהנני עומד לפני אישיות

3 וזהו אומרו ועשו לי מקדש לשון רבים, שקאי על או"א הבונים בית יהודי. ועשו לי מקדש, לשון קדושה, שיעשו ביתם למקום קדוש שכל הליכותיו בקדושה, מקום הראוי להשראת השכינה בבחי' בית מקדש מעט, ואז יהיה הבית בית ה', שתהיה שכינה שרויה ביניהם, ויתקיים שבתי בבית ה' כל ימי חיי. שכל כמה שיהודי מקדש את ביתו שתהיה בו אורה של קדושה, כך מתקיים בו ושכנתי בתוכם. ככל אשר אני מראה אותך וגו', מרומו ע"ד שאמר הרה"ק ר' ברוך ממז'בו"ז ז"ע שאפילו ליהודי אי אפשר לבאר על נכון מהו יהודי, את יקר ערכו ורום קדושתו של יהודי. ע"ז אמר ככל אשר אני מראה אותך, להודיע ליהודי את כח הקדושה העילאית שנטע בו השי"ת, שבית יהודי ראוי שתהיה בו השראת השכינה, כי נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, שבתחתונים תהיה שכינה שרויה ביניהם. וכן תעשו לדורות, פי' וכן תעשו בכל בית יהודי לדורות שתהיה בו השראת השכינה, וכאומרו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא כותכם בתוך כל אחד ואחד, שהקב"ה נתן כח שבבית יהודי יכולה להיות השראת השכינה.

11 Successful Child - R. Boyak

How then does one successfully influence children? Taking a lesson from the botanist, we can learn to follow three steps of planting for successful growth: (1) soften the ground; (2) consider weather conditions; (3) protect the growing plant from strong wind forces.

Soften the ground: The general atmosphere of a child's environment, especially at the time when we are attempting to influ-

ence him, must be one full of love — a love that is expressed often, and one in which the child feels secure.

12 Consider weather conditions: Before attempting to plant, one must always make sure that weather conditions permit it; if the air is very cold, the ground will be hard and impenetrable. The worst time to influence a child is when he has done something wrong, especially when he is being punished. At that time the ground will be so hard that no seeds will be able to take root.

R' Yaakovson says that the best time to influence a child is after he has done something very right — after he has succeeded in doing a good deed. It is at that point that the "ground" is fertile and ready to accept the seed. The child wants to feel the significance of his actions. He wants his good actions to be considered important and, at this time, he has a vested interest in hearing about what he has done.

13 Protect from strong wind forces: If the personal example you present sharply contradicts what you are saying, it forms a "strong wind" that will uproot the seeds of influence, even if those

seeds were planted properly initially. As one author said, "What you are screaming so loudly that I cannot hear what you say."

14 In seeking the best ways in which to influence our children, first and foremost our focus should be to plant trees of appreciation for Judaism. We want our children to develop a love for Torah and fine character, not only because it will bring them joy in the World to Come, but also because it brings them joy in this world!

15 If a child consistently hears his parents make statements such as, "I really enjoy the Shabbos table," or "I just love the peace and quiet of Shabbos," or "I feel so fortunate to be Jewish," he will grow up with a deep appreciation for genuine Judaism and he will have been "vaccinated" against all the adverse influences that can be found in the streets. Such a child has no need to look for substitute stimuli to give him pleasure in life, because he has "the real thing," and it is part of him.

18 "מעולם לא קראתי לאשתי אשתי, אלא לאשתי ביתי". אנו רוצים לבנות בית לקב"ה. מהו "בית"? קן של אהבה, של חיבה, ובתוך הקן הזה אוכלים ושותים וכו'. כך בעצם הגדיר לנו הקב"ה בכבודו ובעצמו את מהות הבית שנבנה עבורו ע"י שלמה המע"ה - וזה לשון הפסוקים משה"ש (ג, ט-י): "אפריץ עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון, עמודיו עשה כסף, רפידתו זהב מרכבו ארגמן" - בנין גשמי מופלא עשוי זהב ומכסף, אך מה היה התוכן הפנימי שלו? "תוכו רצון אהבה מבנות ירושלים" - הוא היה בוער באש האהבה!

נמצא, אם כן, שכאשר תלמידה (או מורה...) ממלמלת כלאחר יד את הברכה לפני השתיה, החסרון אינו רק בעצם אמירת הברכה. לקב"ה לא אכפת שתשתה גם בלי ברכה. החסרון הוא בשייכות, בקרבה ובאהבה. וכמו שלפעמים אמא מבקשת מבנה הקטן: "תאמר תודה"!... אף שהיא אינה זקוקה כלל לעצם האמירה. היא חפצה בשייכות ובקשר עמו.

תופעה זו אינה כה חדשה. מרן הגרי"ז זצ"ל כבר אמר זאת במילים אחרות - בזמננו אחד יותר זהיר, אחד פחות זהיר, אבל המושג האמיתי של יר"ש כמעט שאינו קיים היום. וזהו היסוד של כל החורבנות. כאן מתחיל הכל וכאן גם נגמר. כי כשמוציאים את 'הנשמה' מהתורה, מהתפילה, מהיהודי, מכל מה שהיהדות באה ללמד אותנו, נשאר האדם גוף קר חסר תוכן וחסר חיות. ומכאן ועד להתדרדרות, רח"ל, הדרך אינה רחוקה!

9 ממשית שיש לי עמה עסק - "רבש"ע, בוקר טוב, הרבה זמן לא דברתי אתך"... תחושה זו חסרה לנו. בענין זה ידועים דברי רבי יוחנן בן זכאי לתלמידיו בעת פטירתו: "אמרו לו: 'רבינו ברכנו!' אמר להם: 'יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם'. אמרו לו תלמידיו: 'עד כאן?!' אמר להם: 'ולואי' (ברכות כח ע"ב).

כך גם נראה אצלנו חינוך הבנים. כביכול אנו מתקינים בתוכם 'תופנה' מעולה (יותר טובה מאי-פעם). כך שכשיגיע הבוקר, הצהרים, או הערב הם ידעו בדיוק מה עליהם לעשות: מתי להתפלל, מתי להפסיק, מתי ללמוד, איך לעשות עם העינים ואיך לבנון - הכל. דבר אחד איננו מלמדים אותם: לדבר עם השי"ת! אנחנו פשוט מחנכים בלי השי"ת!

10 וזהו הסיבה לכך שאנו רואים לפעמים ילד שמקטנותו התחנך במוסדות החינוך המעולים ביותר, שם רכש לעצמו ידיעות מופלאות (נשה סדרי משנה בע"פ וכו'), וכמו כן התפלל שלש תפילות ביום, ולפתע בגיל שמונה-עשרה הוא 'גולש' החוצה ותוך זמן קצר פורק מעליו עול תורה ומצוות! וזהו תופעה שכל אחד מאתנו לפחות שמע עליה, והיא נובעת מכך שאותו ילד בהיותו ב'חיידר' למד תורה והתפלל רק מחמת הפחד מאביו, מהמלמד שלו, מהמנהל או מהחברים, אך לא בגלל קשר ישיר לה' אלוקי ישראל. לא לימדו אותו ולא חניכו אותו שהוא ניצב כל העת לפני השי"ת, כפשוטו.

16 אם ברצוננו להקדיש את ילדי ישראל מתוך אהבה וחיבה לה' אלוקינו, כל צורת הלימודים שלנו חייבת להיראות אחרת. מתן תורה היה בבחינת נשיקה, כפי שאמר שלמה המלך ע"ה בשה"ש (א, ב) "ישקני מנשיקות פיהו". זוהי ההגדרה המדויקת של מתן תורה. לא רק תפילין או מזוזה, לא רק סיפור יצי"מ. לא ולא. מתן תורה זוהי נשיקה!

מהי המצוה הראשונה שמלמדים ילד? אומר לכם מה שאני חושב. חז"ל אומרים "קטן הודיע לדבר - אביו לומדו תורה וקריאת שמע. תורה מאי היא? - אמר רב המנונא: 'תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב'" (סוכה מב ע"א). כלומר, ילד קטן בהגיעו לגיל שנתיים וחצי מלמדים אותו את הפסוק "תורה צוה לנו משה".

אולם לאמיתו של דבר, עוד לפני כן, בגיל קטן יותר כבר לימדו אותו דבר נוסף. מהו? ילד קטן זה מסתובב בבית, ופעמים הוא נוטל לידי אחד מספריו הרבים של אביו, והספר נופל ארצה. ומה אומרים לו? "תן נשיקה!" אמא מרימה את ילדה הקט ומצוה עליו: "תן נשיקה למזוזה!" [זכורני בילדותי כשלא היה מה לעשות עם הילדים הקטנים, היו לוקחים אותם לנשק את המזוזה...]. זהו הדבר ראשון שמלמדים ילד: לתת נשיקה לקב"ה, כי זוהי כל היהדות.

17 וכשנכנסים ללמד בכיתה, אם לא מלמדים את הילדות לתת נשיקה

להשי"ת [ע"י אמירת ברכות ככוונה, ע"י לימוד חומש וכו'], לא לימדנו כלום. דומים אנו למי שפתח עסק ושכח שמטרתו היתה להרויח כסף.

לשם כך ניתן לנו חומש בראשית - "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". כדי שנכיר את השי"ת ונדע אותו, והעיקר - שנשתף אותו בחיים היומיומיים שלנו, כדי שנחיה יחד אתו. אנחנו כביכול 'אשת איש' של השי"ת, ומתוך כך בכל עת ובכל שעה - כששוטפים כלים, כשמבשלים, כשעומדים בכיתה - תמיד ישנה מחשבה אחת ויחידה בראשנו: הקב"ה שתמיד אתנו.

Parshas Terumah speaks about the Mishkan and its utensils, whilst Tetzaveh describes the priestly garments. The *Sefer Hachinuch* says that there was a mitzvah that everything had to be beautiful. To achieve this, gold, silver and copper as well as materials of various colours were used.

The Torah tells us the meaning of beauty. The Mishkan was covered with various coverings, and there was a mitzvah to have an overhang of material in excess of the wooden panels. Rashi comments that the Torah is teaching us *derech erez*, that a person should be *חס על היפה*, taking care of that which is beautiful. What is the message of this message, to look after beauty?

22 Rashi (Shemos 38:22) says that Hashem told Moshe to first make

the Mishkan and then its vessels, but Moshe told Betzalel to do it in reverse. Betzalel reasoned that surely you need the house first and only then the vessels. To this Moshe agreed, and the Mishkan was made first, followed by the vessels. On the other hand, when it came to the curtains, Betzalel made them before the Mishkan. Surely it should follow that he should have made the Mishkan and then the curtains? Rabbeinu Bachaya says that there is a specific reason why the curtains were made before the beams. The curtains are symbolic of the heavens, whilst the beams symbolise the earth. The heavens are what cover the earth, an idea emulated with the beams and the curtains. The Torah begins describing how Hashem made "the heavens and the earth," the heavens being created before the earth. Betzalel thus emulated this and made the curtains before the beams. What is the meaning of the beams' symbolising the earth?

Living Inspired - R. Tat

23 Like all pairs of inner form and outer matter, the pair of *neshama* and body should be in perfect balance. The body should reflect the *neshama* perfectly, should serve it in perfect loyalty. Never should the body stray after its own desires. It should be a vessel, a tool which obeys its control dimension totally selflessly. It should be a vehicle driven only from within, its very existence justified only as a loyal servant.

24 At the Creation, the body of Adam was just that. It was an ethereal, luminescent structure which revealed the spiritual content. Adam reached from earth to heaven, and glowed with purity. The *gemara* states that even in death the light which shone from his heels was brighter than the sun. His beauty was indescribable. Adam and Chava (Eve) were pure people in pure bodies. And most significantly, they wore no clothes and were not ashamed. "Va'yihayu shneihem arumim ha'adam ve'ishto ve'lo yisboshashu — And the two of them were naked, the man and his wife, and they were not ashamed."

25 When the inner reality is perfectly reflected in the outer, when the spirituality of the *neshama* animates and energizes the body so that it glows visibly, shame is not possible. Shame is the pain of a human mind betrayed by a body; a core which is angelic deserves to be clothed like an angel — when the clothing looks animal, shame is inevitable. Shame is the result of a breakdown between inner and outer dimensions. Truth and beauty demand that the inside is represented accurately on the outside. When the outside betrays the inside it demeans and shames it most intensely.

23

Answered Rabbi Yehoshua "I simply answered her according to her question. I wished to show her that when the vessel becomes important, it spoils the contents." Profound words!

19 על גירוש אדם הראשון מגן העדן, וכתוב בו (וי) "וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים" ורש"י מבאר "כרובים" - מלאכי חבלה. ובספר שמות אצל המשכן נאמר "ועשית שנים כרובים" ורש"י מבאר "כרובים" - דמות פרוצוף תינוק היה להם. מהו פשר השינוי, מדוע פירש רש"י אותה מלה עצמה באופן שונה בשני המקומות? אין זאת אלא שבא הכתוב לרמוז, כי כשנותנים לילד חינוך טוב וראוי, עשוי הוא להיות ככרוב המסוכן בכנפיו על ארון הקודש. ואולם כשאין מחנכים אותו חינוך תורתי אמיתי, משמרתיקים אותו מאחל מועד ומארוך הברית, עלול הוא לגדול פרא ולהיות למלאך חבלה.

20 נתיב ישי

והתולדות י"י מבאר שמצוה זו של ועשו לי מקדש קאי על כל אדם שהוא עולם קטן בפני עצמו, והוא מצווה לעשות בקרבו מקדש לה, שבתוך גופו יהיה מעון לשכינה. וכמאמרם ז"ל (מוכא כאלשיך וראשית חכמה), ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד. וכתב שבאדם יש ב' בחי' משכן, משכן הנשמה שהוא כח, ומשכן הנפש והרוח שהוא כלב. וכמרומו במאה"כ אלה פקודי המשכן משכן העדות, דכתיב כ"פ משכן. ומצות ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם היא שיהודי ישעבד להשי"ת את ב' בחי' משכן האלו, המח משכן הנשמה והלב משכן הנפש ורוחו. וכמש"כ הב"י (טו"א"ו סכ"ה) בשם רבינו יונה בענין התפילין, שהנחתן על הראש כנגד המח, שהנשמה שבמח"ע עם כל שאר חושי וכחותי כולם יהיו משועבדים לעבודתו יתברך שמו, ועל היד כנגד הלב לשעבד בזה תאות ומחשבות לבנו לעבודתו ית"ש. וזהו ענין מצות ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שהיא נצחית ושייכת לכל אחד ואחד. וכמו שבארנו במק"א, דחלק המצוה השייך לנשמה הוא נצחי ושייך תמיד, ובמצוה זו ענינה מה שיהודי מחויב לזכך ולהקשיר את מחו ולבו שיהיו מקדש לה.

26

Let us understand. When Adam and Chava were created

they were not ashamed because the vessels of their bodies perfectly reflected their *neshamos*. The body was faithful to the *neshama* entirely. But sin changed all that. Sin was a surrender to the body. Sin made the human a part of physicality instead of remaining in his proper relationship to the physical — above it. With their sin, Adam and Chava crashed to the lowest level of the physical universe and became subject to the material instead of remaining masters of it. An angelic core is condemned to move in a body indistinguishable from an animal — that is shame. Adam and Chava felt the most acute shame imaginable in their lowered state, and they were aware that they had caused it — that is the real heart of shame.

27

The *gemara* teaches this inverse relationship in a striking way. Rabbi Yehoshua ben Chananya was once engaged in conversation by a Roman princess. Rabbi Yehoshua was "chakima d'Yehudai — the wise man of the Jews", a giant of a sage who defended the Jews of his generation in forced debates against outsiders. Apart from his legendary greatness in learning, what was outstanding about him was his ugliness. He was so strikingly ugly in fact, that the princess was moved to ask him how such great wisdom could be contained in such a lowly vessel.

This exchange must be analyzed. It is not accidental that the question was asked by a Roman and a woman. Rome held the legacy of Greece, and at the center of that cultural legacy was the idea of esthetics. Beautiful contents demand beautiful containers — that is the essence of esthetics, of art. And it is woman who is responsible for the expression of beauty. She, a Roman woman, was unable to reconcile great and beautiful wisdom in a lowly container, a misshapen body.

Rabbi Yehoshua taught her that in the world of spiritual values, the two are locked in mortal battle. The container must be simple for the contents to be pure. Only when the vessel is humble does it not detract from what it holds — Moshe was the greatest man who ever lived, who contained the entirety of Torah, because he was the most humble.

Yosef, the only man in Chumash who is described as beautiful in terms usually used for woman, was the one who resisted immorality in superhuman fashion. The two go together.

30 Inner, spiritual values are inversely related to outer, physical ones. This principle applies on many levels; pathways in the spiritual are opposite to pathways in the physical. In the

spiritual world, for example, things improve with time: wisdom increases with age if nurtured correctly. But in the physical, things degrade, decay with time: the body deteriorates with age no matter how carefully nurtured. The physical is the zone of contact with evil, with death-forces — it is subject to these forces and its pathway is negative, from strength to disintegration. The spiritual is the zone of contact with a higher reality — its pathway is positive, from weaker to stronger.

33 These beams were made of acacia wood that Yaakov took with him to Egypt and planted there. They were from Be'er Sheva and planted by Avrohom. They were kept for hundreds of years and were then used in the Mishkan. The Torah uses the word שטים (acacia) 24 times, corresponding to the 24,000 people killed during the plague of Baal Peor. The word שטים comes from the word שטה. This word is used in the Chazal that says a person sins only if a רוח שטות, a spirit of foolishness, enters him. When Yaakov began his descent to Egypt to see Yosef after many years, he went out of his way to go to Be'er Sheva. He went there to take these trees, so that his descendants would have the protection against sinning with Baal Peor. Because they were planted by Avrohom, the descendants would be reminded of the holiness of the forefathers and refrain from sin. These beams were erected many years later and had to be covered, and it is at this point that Rashi says חס על היפה. What does the word יפה mean? One meaning is beauty. The problem is that beauty is a subjective term. If one goes to an art gallery and sees a picture worth a fortune, a layman will say it's not worth anything, whilst an expert will see its value. In the same way, there is "beauty" that the Torah considers beautiful, and a "beauty" which in the Torah's eyes is anything but beauty.

The Gemora relates that on erev Pesach there were hundreds of thousands of animals offered in the Beis Hamikdosh. The courtyard became so full of blood that the Kohanim had bloodstains all over them, and this was considered a praise to them, as they were doing the will of Hashem. The Gemora (Kereisos 28b) relates how Yissocher Ish Kfar Barkai had a different taste. He thought it was unseemly to touch all this blood, so he would wear silk gloves. The Gemora says that the king punished him for something, and he had both his hands chopped off. The reason given is because he abused the holy service by wearing these gloves. We would think that if we saw one person walking around with bloodstains and another with clean hands, then surely the clean one was better, yet we are told that it was a compliment to the Kohanim that they had these bloodstains. The stains indicated their love of the mitzvah and of the Torah.

This insight leads to an understanding of a special depth in the Jewish path to inner growth. Our path, our Torah method of correcting the problem of the tension between spiritual and physical, is to connect the two in such a way that the spiritual elevates the physical. We use the physical, but only as a vehicle for the spiritual. And that is why we take wine at occasions of connecting the two: at a wedding, where two physical bodies will elevate their relationship to the spiritual; at a bris, circumcision, where we begin the process of sanctifying the

32 That is our path, to generate harmony between the inner and outer worlds; not to reject the physical (that is much easier) but to bring it under control of the spiritual; to train the body into absolute loyalty to the neshama. That harmony of opposites is beauty, it is the cure for shame. And that must be our path until the end of history, when the body and the physical will again become the spiritually glowing vessels they were created to be.

34 Whether something is truly beautiful depends on whether one is looking at it from the Torah's perspective or from ours. The first prime minister of Israel met the Chazon Ish, and one of the things the Chazon Ish told him was "What you consider 'love,' we consider חייבי כריתות (a sin for which a person is punished with koreis)." Then there are certain things which the Torah says one can't look at. The Chasam Sofer says that in Tehillim it calls the Beis Hamikdosh יפה נור, a beautiful city. What is its unique quality? Surely many places have nice buildings. The answer is that Chazal say the unique element of Yerushalayim was that no one ever complained. "It's too crowded for me here"; instead they all felt it was a privilege to be there. This was despite the fact that millions would ascend for the festival three times a year. Having a good eye towards others is the true beauty of the Torah. The message contained in our Rashi, חס על היפה, is not just that the Torah is teaching us a nice thing to do, but rather it is the Torah which decides what is true beauty or not, and that is what we have to look after and appreciate, and not what the yetzer hora calls beauty.

35

The beauty of Yisroel is the tradition from the forefathers. Yaakov went through all the trouble of taking these trees down to Egypt, so that in the future his descendants would be protected from immorality. The boards symbolise the "earth" and there being kedushah in this world. This kedushah should control the physicality and stop the materialism and what the nations call beauty from taking control. Now we can understand why the covers were made before the beams. This refers to the fact that whilst there is beauty, it has to be protected and covered, or else it is misused.

36 This will also explain why in parshas Tetzaveh the Torah commands taking oil for the menorah, even though Rashi (parshas Emor) says that this "taking" refers to that which they would be instructed to do in the future. The Maharal explains that the Greeks also had a form of beauty. They believed in a culture that worshipped beauty, yet this was really a darkness because coupled with it were no moral standards. The beauty was just used for immorality and idol worship. Therefore, in order to protect against this "beauty," Moshe was commanded to take the oil for the light of the menorah now to protect us in the future, and in particular during the times of the Greeks. Similarly the light of Torah is to protect us so that the beauty shouldn't be misused. The battle over Chanukah was between the Greeks, who wanted to use "beauty" for terrible things, and the Chashmonaim, who had to fight to protect the Beis Hamikdosh and its real beauty.

37

We live in a distorted world, yet we have to retain the way of the Torah and its mitzvos. What we call real "beauty" is when a person works on his middos, helps his fellow or is happy at another's simchah. Nowadays there is the distorted "beauty" of Greek culture. Yet the Torah has taught us what is beauty: to preserve the kedushah of Yisroel.

39

R' Hirsch sees the key to the Tabernacle and its relationship to Israel's calling in verse 8: They shall make a Sanctuary for Me - so that I may dwell among them. That Sanctuary represents Israel's obligation to sanctify itself in its personal life, as expressed in many verses (Leviticus 11:44, 19:2, 20:7, et al.) When the nation carries out that primary responsibility, God responds by dwelling among them.

42 Lets Face It - Rebekah Heller

We are granted money by God to use to expand our potentials. This means that a person's relationship to money should ideally be to give it away. Whether giving money to oneself, one's spouse, one's children, or causes or charities one wishes to further, money is there to be given. Even when money is saved, the purpose of the saving is not in order to hoard or to feel the false security of money in the bank, but in order to be able to give it to oneself or one's family at some future point.

* The difference between "giving to oneself" and taking is a difference of mentality. Giving to oneself comes from a sense of expansiveness and abundance. Taking comes from a fear of present or future lack. Thus, a person who is truly generous to others will not be stingy with himself.

43

Portion - The true sense of the word has no English equivalent. It implies a separation of a portion of one's resources to be set aside (Rashi) for a higher purpose. The root of the word is רום, to uplift (R' Hirsch). Thus, the effect of these contributions was to elevate the giver and his concept of the purpose of the wealth with which God had blessed him.

46 ואילו

במצוות המקדש נפקס להלכה, שאם חצב אדם אבן שלא לשם בניית המקדש, ואפילו חצב אותה למטרה מעולה, כבניית בית כנסת וכדומה - בכל זאת, תהיה אבן זו פסולה למקדש, משום שלא כיוון בתחילת החציבה לשם בניית המקדש (רמב"ם הל' בה"ב א, כ).

והשאלה היא בולטת: מדוע? מדוע צריך המקדש - ואפילו שורשו ויסודותיו - כוונה "לשמה"?

47 אם כן, אלקים אינו צריך

מקדש - האדם צריך מקדש! כל תכליתו של המקדש, על העבודה והניסים שבו, היא לעורר את לב האדם לדביקות בבורא. ובלשון "החינוך": בניין בית לשם-יתברך ועשותו בו תפילות וקורבנות, אינו אלא הכל להכין הלבבות לעבודתו יתעלה."

43

שלמה ואומניו נתנו אמנם את החכמה המעשית לבניין המקדש. אבל דוד - נתן את הלב, וכיוון של מהות המקדש היא עבודת הלב, נמצא שעיקר קיומו של המקדש בישראל הוא בזכות דוד, שנתן בו את כל לבו ולא מקרה הוא - אומרים חז"ל - שהעם המורד ברחבעם נכדו וקוראיתגר על ירושלים ובית-הי: שבתוכה, מתבטא ואומר: "עתה ראה ביתך דוד" (מ"א יב, טז; מכילי שירה, א). הכל חשים שהרוח המפעמת בבית שבנה שלמה - היא רוחו של דוד, חושק המקדש

ישראל נמשלו ליונה (גיטין מה ע"א), לשון נקבה. אך אפשר לקרוא גם יון - מלשון יונה - הזכר של היונה. זכר ונקבה הם משל לשמש וירח. "זכר" - הוא כינוי לכל בעל שפע עצמי, "נקבה" היא כינוי לכל מקבל שפע מאחר. למשל, השמש שהיא מקור אור וחום - נחשבת זכר, בעוד שהירח שאין לו אור עצמי ("לית ליה מגרמיה כלום" כלשון המקובלים), והוא רק משקף אור של מישהו אחר - נחשב נקיבה. ולכן יון הוא לשון זכר כיון שהם מייחסים את יופיים לעצמם ואילו ישראל נמשלו ליונה לשון נקיבה כיון שאנו מייחסים את יופינו לה, כאילו כביכול היופי שלנו משקף את היופי של ה' יתברך. בהמשלות ישראל ליונה ישנו רמז כפול שאנו נאמנים לה: כיונה הרבוקה בכך ויגה.

* וכתוצאה מכך שיון מיחסים את היופי לעצמם הם 'מתוייפיים' לצורך עצמם ולכבודם בלבד, ואילו ישראל שמייחסים את יופיים לה' מתוייפיים לכבוד ה'.

40 אילוני טכר - 189

ובעצם בכל אדם קיימים בכח שני אלמנטים יסודיים: החורצים בפועל את אישיותו והוא כח הנתינה, וכח הנטילה. הרצון לתת טמון וגנון בכל אדם, משום שרצון זה מקורו נובע בנשמה, ואילו הרצון לקבל מקורו בגוף. שכן הגוף עשוי מחומר ארצי וגשמי שיסודו בארמה, ובארמה הלא הוטבע בה כח המשיכה.

41

ולמעשה משום שחושב האדם שבנתינתו הוא אינו מקבל תמורה כל שהיא קובעת התורה: "ויקחו את תרומתי" מדוע תקחו והרי צריכה היתה לכתוב תנו את תרומתי, אלא שבעצם הנותן בהכרח גם מקבל משום שבכך היא מפתח קשר ועבותות אהבה, ואדרבא בניגוד לתפיסה המקובלת, שעל המקבל בלבד מוטלת החובה לאהוב, חובה הנובעת מעצם הכרת הטובה, אדרבא גדולה מזו הנותן בעצם בנתינתו יוצר ומפתח קומנקציה וקשר למקבל והנתינה מסבת בחורה חום אהבה ורגש, ובהכרח שזו קבלה, ולא נתינה בלבד.

44 י"ל א"ל מה ש"ס - 50

אם נרצה לדעת קדושת האדם מה היא, אומר הגרש"ז זצ"ל מקלם בספר חכמה ומסור (ח"א ע"ח), עלינו לעיין בפרשת המשכן וכליו, עיקר המשכן היה ארון הקודש והתורה אשר היתה נתונה בו.

והנה כאשר נתבונן באדם נמצא שגם בו יש את כל הדברים הנ"ל, וכאשר התורה מונחת בו, נתקדשו כל ענייניו וכולו קודש לה'. כן כל המנסה יין ע"ג גרונו על ת"ח וכו' ועינו זה כללו חכמים במלים קצרות: "כל מעשיך יהיו לשם שמים" (אבות פ"ג) ובאזיה אבר נעשית הכוונה לשם שמים אם לא במח, שהוא ארון הקודש של האדם, וכאשר כל ענייניו הם אכן לשם התורה, כולו קדוש.

ומסיים הסבא מקלם זצ"ל ואומר: "ומי הוא שיראה זאת ולא יכנסו חדרי רוחו לבנות בו קדושת המשכן ע"י ארון הקודש שיכנס במחולו אם כי עדיין רחוקים אנחנו, אבל נשים מגמתנו ומבטחנו לה, והבא ליטור מסייעין אותנו."

45 ס"ח ס"ר ז"א י"ד נ"ג - ה"ה
למרות שבניית המשכן הנה מצווה מדאורייתא, וכידוע, ניתן היה לכפות על קיום המצוות בימי משה רבנו - בכל זאת מדגישה התורה, שלבניית המשכן יקחו רק מ"אשר ידבנו לבו", ולא ישתמשו בכפייה ואף שבכל המצוות הדגש הוא בעיקר על העשייה, כאן, התנאי הראשון והמרכזי הוא הרצון, שהתורם ירצה לתת. עד שאפשר לומר, שאם חלילה לא היה איש מוכן להרים תרומתו - לא היה מקדש בישראל! התנייה יוצאת-דופן זו של התורה, בה היא מציבה את איכות הרגשת-לבו של עושה המצווה כתנאי המעכב את העשייה - אומרת דרשני.

זאת ועוד: על המילים "ויקחו לי תרומה", מדייק רש"י: "לי - לשמי" (עפ"י תנח"ם, שם, א), דהיינו: לא די ברצון סתמי לתת, אלא יש צורך לכוון "לשמה" בנתינה זו; על הנותן לכוון שנתנתו היא דווקא לשם המשכן. דרישה זו, מייחדת שוב את ענייניו משאר מצוות התורה, כי אף שהדרישה לכוון בעשיית המצווה "לשמה", קיימת אמנם בכל המצוות (שו"ע או"ח ס, ד; ועי' משני"ב שם) - אבל לא מצינו שדרישה זו תופיע בצמוד לכל מצווה ומצווה. הצורך בכוונה "לשמה" הוא חיוב כללי, שהגמרא דנה בו בקשר לכל המצוות (ר"ה כח), בעוד שבמלאכת המשכן, הוזכר צורך זה במפורש בתורה: הן בעת נתינת התרומה - וכדלעיל - והן בקשר לעשיית המשכן, כשהתורה חוזרת ומדגישה: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" - שתהא עשיית המקדש לשמי (רש"י שם, ח). נמצאו למדים, שבמצוות בניית מקדש בישראל יש תנאי מיוחד, שבלא רצון הנותן, ובלא כוונת-לבו "לשמה" - העשייה פסולה.

50

10 They shall make an Ark of acacia wood, two and a half cubits its length; a cubit and a half its width; and a cubit and a half its height. 11 You shall cover it with pure gold, from within and from without shall you cover it, and you shall make on it a gold crown all around. 12 You shall

49

Ethics From Sinai - 2:17

Let all your deeds be for the sake of Heaven.

Why should we eat?—to keep the body healthy. Why do we need a healthy body?—so that our minds may also be healthy, that we may be mentally and physically able to observe the mitzvot and be complete Jews. Thus, even the most lowly activity can be done "for the sake of Heaven," as a part of the worship of the Almighty.

In his commentary on Avot, Rabbi Hayyim of Volozhin has something quite interesting to say about doing everything "for the sake of Heaven." In his prophecy, Isaiah says, "As the rain comes down, and the snow, from heaven, and does not return there, until it waters the earth and makes it bear and sprout, giving produce to the sower and bread to the eater—so shall be My word that goes forth from My mouth: it shall not return to Me empty, until it shall accomplish that which I have wanted, and succeed where I have sent it."

The word geshem, "rain," also denotes physical matter in general. Now, it is our religious belief that all physical blessings come from Heaven, bestowed upon us by a beneficent Almighty. But in what sense do they "return there"? The chemical processes of nature are not "one way," but rather cyclical; thus, there are the nitrogen cycle and the rain cycle. For every process that happens there is a reverse or corrective process which keeps things in balance. Even so must there be a vaster cycle which unites the physical and the spiritual.

We merit all material things by the grace of Heaven. The cyclical "return to Heaven" is accomplished when a person responds with a b'rachah, a blessing, acknowledging his indebtedness and gratitude to the Almighty; it is achieved when a person uses the bounty he has received, to live a life under Torah; when he "knows God in all His ways" and conducts his physical activities with a central spiritual intent. In this manner, physical matter leads to spiritual values, the word of God returns, the cycle of providence is complete.

57

וקשה להבין מי היה זה אותו שומר הפתח שהיה מסוגל להבחין בכל תלמיד אם תוכו כבדו או לא? הרי לשם כך עליו להיות יודע מחשבותי בספר "מענה של תורה" מובא בשם הרבי הזקן מסידיגורה זצ"ל שביאר שדלתות בית המדרש נסגרו על מנעול ובריה, אולם התלמיד שרצה במלוא הרצינות והשאפה הפנימית להכנס וללמוד תורה, היה נוקט כל האמצעים והפעולות. הוא היה פורץ גדרות וחותר חתירות כדי להגיע אל הקדש פנימה, כדוגמת הלל שעלה על גג ביהמ"ד ושמע ד"ת דרך הארובה.

Handwritten notes and scribbles.

53

אכל הרי אמרנו, שבנוסף לעצם השראת השכינה שהיתה במקדש היה דין נוסף, להשריש את ההכרה ולהתעלות בה. וכיארתי שזה מה שאמר רב (יומא עב ב) שכל תלמיד חכם שאין תוכו כבדו אינו תלמיד חכם, שהארון היה מצופה זהב מבית ומחוץ והכוונה היא שהתלמיד חכם חייב להיות חדור בתוכו כרגשי אושר וכבוד, שהוא מוכתר בכתו תורה הגדול מכתי כהונה ומלכות והוא עומד ומשרת במקדש ה', בד' אמות של הלכה, כהכהן גדול בשעתו. ואם כך הוא תוכו, שהוא מכבד את יקרתו, רשאי הוא לקבל כבוד כדן תלמיד חכם. אבל יש להבין מדוע הוצרכו שלשה ארנות, פנימי וחיצוני של זהב ואמצעי של עץ, ומדוע לא נעשה הארון מקשה אחת זהב טהור. אלא שהזהב הוא רק ציפוי, כי התלמיד חכם בעצמותו הוא עצי שטים, שיש בו כח הצומח כמו עץ, להעלות מעלה מעלה בהכרת ה' ובקרבת אלוקים, ולהפוך את משכן הישיבה למקדש.

Outbacks: Insights - R. left

59

Torah is the very lifeblood of the Jewish people. Without its study and observance, we are like fish out of water. What security can be obtained by emerging from total immersion in the waters of the Torah?

The Midrash tells us that the allegory must be taken yet one step further. Fish constantly immersed in water have a very peculiar nature. When it rains, the fish ascend in a frenzy to the top of the water as the droplets hit the water, to hungrily receive yet another drop of rain. They are not content with the endless supply of water

51

11. גופית — Shall you cover. The wooden Ark was to be covered within and without with gold. As a practical matter, Rashi explains that three boxes were made: The primary one was of acacia wood. A second, larger box of gold was made, into which the wooden one was placed, and a third, smaller golden one was made, which was put inside the wooden one. Thus, the main box was covered with gold, inside and out.

מבית ומחוץ — From within and from without. This arrangement symbolized the Talmudic dictum that a Torah scholar must be consistent; his inner character must match his public demeanor, his actions must conform to his professed beliefs (R' Chananel). Homiletically, Bais Halevi derives from this inner-outer coating of gold that the community should feel a responsibility to provide an adequate livelihood to its teachers of Torah: They should be prosperous inside their own homes, as well as in their outer service of the public.

Handwritten notes.

52

ובגמרא (ב"מ מט.) דרשו חז"ל: מה תלמוד לומר "הין צדק" והלא הין בכלל איפה היה, אלא לומר לך שיהא "הין" שלך צדק ו"לאו"י" שלך צדק. אמר אביי ההוא שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב. ופירש רש"י: בשעה שהוא אומר הדיבור, לא יהא בדעתו לשנות.

53

ופסק הרמב"ם (בפ"ב מהלכות דעות הלכה ו'): "אסור אדם להנהיג עצמו בדברי חלקות ופיתוי. ולא תהיה אחת בפה ואחת בלב אלא תוכו כבדו והענין שבלב הוא הדבר שבפה. ואסור לגנוב דעת הבריות אפילו דעת הגוי כיצד? לא ימכור לגוי בשר נבילה בכלל שחוטה וכו', ולא יסרב (=יפציר) בחברו שיאכל אצלו והוא יודע שאינו אוכל, וירבה לו בתקרבות והוא יודע שאינו מקבל, יפתח לא חביות שהוא צריך לפתוח אותן למוכרן כדי לפתותו שבשביל כבודו פתח, וכן כל כיוצא בזה. אפילו מלה אחת של פיתוי ושל גניבת הדעת אסורה, אלא שפת אמת ורוח נכון ולב טהור מכל עמל והוות".

54

כיוצא בזה כתב רבינו יונה ז"ל (בשערי תשובה שער ג' קפד): "מי שמתעה את חברו לאמרו כי עשה עמו טובה או דיבר טוב עליו ולא עשה (נכלל בכת שקרנים). אמרו חז"ל: אסור לגנוב דעת הבריות. והנה החטא הזה חמור אצל חכמי ישראל יותר

מגזל יען וביען כי שפת שקר אשמה בה, ונתחייבנו על נדרי האמת, כי הוא מיסודי הנפש".

על חטא זה של גניבת דעת הבריות, עובר אדם, כאשר אין תוכו כבדו וכאשר אין פיו ולבו שוים. וכמו שהביא הפלא יועץ: "יוש מן גניבה אחרת שדשו בה רבים, הלא היא גניבת דעת הבריות". ודוגמה לגניבה כזו: "המראה חיבה יתירה לחברו ואין פיו ולבו שוים גניבת דעת מקרי". ומסיים הפלא יועץ: "והולך בתום ילך בטח".

55

וכן נחשב גניבת דעת, כאשר מראה לעיני הכל כי איש הגון הוא, ירא שמים ומדקדק במצוות, יותר מכפי שהוא באמת. לדעת האור החיים הקדוש, אזהרה לאדם כזה נכללת גם היא בציווי התורה "לא תשא את שם ה' אלוקיך לשוא" (שמות כ-ז). כלומר: אל תשא עליך את שם ה' בצורה מזוייפת..

56

נמצאנו למדים מכל האמור, שגם כאשר מטיב אדם עם הזולת בכל סוגי ההטבה, מן הראוי שיעשה זאת בכל לבו, ולא רק מן השפה ולחוץ. לא רק מפני ש"הנימוס מחייב". שכן גם בזה ישנו משהו מן השקר המגונה של "אין תוכו כבדו".

60

that engulfs them. So, too, the Jew engulfed and immersed in Torah must nevertheless be hungry to ascend to new levels in Torah learning and observance

Man is referred to as one who walks, as opposed to the angels who are referred to as those who stand still. Man by his very nature must constantly strive to perfect himself. When he is not ascending upward, he is of necessity descending. One is either growing or stagnating; there is no in-between. The analogy may be made to one trying to walk up a down escalator. If he stands still, he descends; if he walks normally, he remains stationary; and only if he puts in the effort to run, will he advance.

This constant desire and striving for more lofty levels of Torah observance is not merely commendable. Without it one finds himself descending into a well of bitterness and contempt for Torah and those who learn it — a contempt spawned by one's own guilt over failing to realize his true potential.

בתיב (דברים כה, יז) זכור את אשר עשה לך עמלק, ורש"י מביא דברי חז"ל (תנחומא כי תלך ח) לפרש סמיכת הפרשיות, אם שקרת במדות ובמשקלות היו דואג מגירוי האויב, שנאמר (משלי יא, א) מאוזני מרמה חושבת ה', וכתיב בתריה (שם ב) בא זדון ויבא קלון. עמלק הוא ענין של שקר, כמאמר חז"ל (ב"ר סג, ח) על עשו הא שוא שבראחי בעולמי, כל המציאות של עמלק הוא שקר, ולכן בשיש ענין של שקר בכלל ישראל, יש לעמלק שליטה, כי בעת אשר כלל ישראל הוא כולו זרע אמת, אז אין מקום כלל שישלוט בהם השקר.

אמרו חז"ל (מגילה יג, ב) הפיל פור הוא הגורל (אסתר ג, ו) תנא כיון שנפל פור בחודש אדר שמה שמחה גדולה, אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה. הנה משה רבינו הוא כח האמת, משה אמת ותורתו אמת (ב"ר עד, א), וראיתי בספר דברי אסתר, שהמן ראה שמואל אדר הוא דג, וממילא חשב כי בחודש הזה יש לו כח לשלוט נגד בני ישראל, כי בחודש הזה גוברת מדת השקר, כי בא"ת ב"ש דג הוא קר, והיינו כי בחודש זה יש בו כח של ב' אותיות אלו, וממילא יהיה בכוחו להחגבר בכח אשר קרך.

אמרו חז"ל (פסחים ק"ה, ב) רבי נתן אומר ואמת ה' לעולם (תהלים ק"ח, ב) דגים שבים אמרו. הלשון דגים שבים לריך ביאור, למה לא אמר דגים סהם, ובכלל יש לעיין מה השייכות של פסוק זה לדגים דייקא. ויש לבאר, כי בעלמא דשקרא שולט ענין השקר, ומי שהוא באויר העולם הרי השקר דבוק בו ממילא, וקשה לו לראות את האמת ולהיות דבוק באמת. ורק דגים אשר נמצאים במקום טהרה, כי הם צמים שהוא טהור ומטהר, ואין להם שייכות לאויר העולם, לכן זיכולתם לומר ואמת ה' לעולם. ולכן נקט הגמרא דייקא דגים שבים, להורות כי מזה מה שהם צים זה נתן להם הכח להכיר את האמת. ולפי הנ"ל מובן מה שמצינו כי מול אדר דגים בלשון רבים, ולא דג, כמו שאר המזלות, שור טלה וכו', שהם בלשון יחיד. אך איתא שדגים הוא דג ים, להורות על מדת האמת, שלא נטעה לומר כמו המן שהמול של החודש הוא דג דהיינו כח השקר כנ"ל, אלא המול הוא דג ים, שיש את הכח להגיע לידי הכרה שאמת ה' לעולם.

עבודת ימי הפורים היא שהמעשים של האדם יהיו באמת, שהפה והלב יהיו מחוברים, שלא יעשה מעשים חיצוניים שאין להם קשר לאמת ולפנימיות. המגילה נקראת על שם אסתר, אסתר בגימטריא חוכו כצרו עה"כ, על שם שחלק שבסתר היה אחד עם חלק הגלוי בלי פירוד ביניהם [אסתר - א' סתר]. איתא בספר דברי ישראל כי "תוכו" האותיות הפנימיות הם כ"ו, שם הוי"ה, "כצרו" האותיות החיצוניות הם שם הוי"ה, וזה תוכו כצרו שהכל יהיה לשם שמים, כולו דבוק באמת. ולכן אמרו חז"ל (מגילה י"א, א) לא תשכח בלב זכור צפה, כי מחיית עמלק הוא כשהפה והלב שוים, שניהם באותה מדריגה.

אמרו חז"ל (מגילה יג, ב) הפיל פור הוא הגורל (אסתר ג, ו) תנא כיון שנפל פור בחודש אדר שמה שמחה גדולה, אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה. הנה משה רבינו הוא כח האמת, משה אמת ותורתו אמת (ב"ר עד, א), וראיתי בספר דברי אסתר, שהמן ראה שמואל אדר הוא דג, וממילא חשב כי בחודש הזה יש לו כח לשלוט נגד בני ישראל, כי בחודש הזה גוברת מדת השקר, כי בא"ת ב"ש דג הוא קר, והיינו כי בחודש זה יש בו כח של ב' אותיות אלו, וממילא יהיה בכוחו להחגבר בכח אשר קרך.

אמרו חז"ל (פסחים ק"ה, ב) רבי נתן אומר ואמת ה' לעולם (תהלים ק"ח, ב) דגים שבים אמרו. הלשון דגים שבים לריך ביאור, למה לא אמר דגים סהם, ובכלל יש לעיין מה השייכות של פסוק זה לדגים דייקא. ויש לבאר, כי בעלמא דשקרא שולט ענין השקר, ומי שהוא באויר העולם הרי השקר דבוק בו ממילא, וקשה לו לראות את האמת ולהיות דבוק באמת. ורק דגים אשר נמצאים במקום טהרה, כי הם צמים שהוא טהור ומטהר, ואין להם שייכות לאויר העולם, לכן זיכולתם לומר ואמת ה' לעולם. ולכן נקט הגמרא דייקא דגים שבים, להורות כי מזה מה שהם צים זה נתן להם הכח להכיר את האמת. ולפי הנ"ל מובן מה שמצינו כי מול אדר דגים בלשון רבים, ולא דג, כמו שאר המזלות, שור טלה וכו', שהם בלשון יחיד. אך איתא שדגים הוא דג ים, להורות על מדת האמת, שלא נטעה לומר כמו המן שהמול של החודש הוא דג דהיינו כח השקר כנ"ל, אלא המול הוא דג ים, שיש את הכח להגיע לידי הכרה שאמת ה' לעולם.

מדרגה.